

# HÁROM CIKLUS A HÁBORÚ ELŐTTI JUGOSZLÁV SZOCIÁLIS KÖLTÉSZETBŐL\*

MIROSLÁV KRLÉZSA:

I.

## *A nyomorról*

### *Ágy a szegények szomorú jachtja*

Mint csendes kikötőben vén hajó, ringatózik.  
Gond-batýuk elmaradnak a tegnapi peremén.  
Megnyitja álmoskönyvét a csillagtítókú tér.  
Viszi a szegények éjjeli, rozszant hajóit

Valami messzi tájra, csodás varázsvizekre.  
A nappal zaja, görcse még az arcokon tornáz,  
És csikorog az ágy, mint kiszolgált vitorlás,  
És bozmlanak a partok, nyálkás ködökbe veszve.

A szegények eveznek, oh gyönyörű így evezni:  
Vízszintesen, símán, amikor a púp horpad.  
A tudat viasza fáradt pillákon olvad,  
Száj-horzsoló szitkoknak jó így sóhajba veszni.

És puha vánkos minden és minden ködbe tűnik,  
És némán utazik és száll és zeng és suhan.  
Zászló a csillagos úr: csattog, leng alacsonyan,  
És elmarad a kín, csikorgó fogtól a bűnig.

S a koldús éjjel áttetsző, boldog kanyar,  
Hang a viharban, valószínűtlen álom-sziget,  
Szegények éjjelében boldogság-léggömb libeg,  
És az ágy úszik és dalol, szürke habot kavar

---

\*) Megjegyzések: Miroszláv Krlézsza (szül. 1893) itt közölt versei a „Pjesme u tmini“ („Versek a homályban“) c. kötetéből valók s 1917—1937 között íródtak. A „Nyomorról“ c. ciklus, amelyből itt szemelvényeket mutatunk be, összesen 22 költeményből áll.

A. B. Simics (1898—1925) „Szegények“ („Siromaši“) c. versciklusát 1920—1921 között jelentette meg.

Dobrisa Cezarics (szül. 1902) első verskötete („Lirika“) 1931-ben látott napvilágot. „Grad pod oblacima“ („Város felhők alatt“) című ciklusában összegyűjtött proletár-témájú verseinek itteni sorrendjét „Spasena svijetla“ („Megmentett fények“), 1938-ban kiadott válogatott gyűjteményéből vettük.

A tengeren, mely néma, sötét s titkokat ringat;  
Fájdalom-teherrel úszik, tattal a piszkos pirkadatnak,  
Ahol kiköt majd holnap kikötőjén a napnak,  
S ahol a szürke partra cipeljük régi lomjainkat.

Messzi az éhes holnap, koldúsok, társak, tengerészek,  
Az árbócon ma éjjel gyuljanak kacaj-lámpák,  
A fedélzet sötét, bódítson barna vér, vidám mák,  
A gyógyító bűn kortya; dajkája ringó feledésnek.

### *Gyűlölet*

A nyomornak nincs inge, száján nyálas bagóvég,  
ruhája condra, és az étele moslék.

A nyomor árkot tisztít, nyelvén szurok ragad,  
rumködben ordít rumszagú, szitkos szavakat,

Pofája csorba fogak közt vicsorog,  
a nyomor rongyain rossz harapás a csók.

A nyomor deszkákon dalol. Harangoz arany hárfa,  
és a nyomor gondokra gondol, váltókra, zálogházra.

A nyomor sárba kúszik, köpete véres bagó-kása,  
s mint dühös ebnek, veszett a harapása.

### *A nyomor tarkasága*

A nyomor tarka, mint véres, csonka torzó,  
a nyomornál tarkább a világon nincs semmi.  
Csóré szeme nem tud, csak eszelősen nevetni.  
A nyomor varas fekély és sárga sáfrány-porzó.

A nyomor büze, akár a rothadt gomba,  
penészes kenyeret fanyalogva rág,  
az állkapcsában agyara csorba.  
Egyetlen sorsa: sír és némaság.

S e koplaló nép a ködben így halad tovább,  
morog, a kezét nyújtja, imádkozik és meghal,  
a szegénység rostélyán így sül s pirul veresre,  
könyörület szentelt olajával feresztve.

### *Alkony kis vidéki város állomásán*

Itt áll még leejtett fejjel egy beteg, fehér gebe,  
mint ólominga, hintáz benne a végzete,  
beteg, fehér, utolsó, varas, szegény gebe.

S az emberek hordnak ládákat, zsírfoltos poggyászt,  
nedves, gyűrött újságpapírban csomagot,  
sárga nikkelgomb pislog és néha felragyog,  
a szürkeség a tájra piszkos ecsettel von gyászt,

Lassúk a mozdulások. Meggörnyedt, néma testek,  
egy vénasszony kezében három szál krizantém reszket,  
fiatal pap lép óvatosan, puhán.  
Valahol éhes, megszorult birka béget,  
mennek rongyos, rosszagú népek,  
egy vak koldús kezét kinyújtja  
a pénzcsörgés után.  
Füttyjel.

Mint jacht, bronzfényű, lakkozott,  
a luxusvonat kéken átrobog,  
a vén állomás szürke, bús, kopott  
rongyai közt füst kigyúlt vaggónok,  
mögöttük hosszú bíbor csík lobog,  
böröndökön tarka pecsét-nyomok,  
teríték, ezüst, kristály, whisky, borok,  
szürke palánkok mellett, hol nyomor kuporog,  
és vörös mahagóni, sárgaréz fogó,  
villany-káprázat, acél, villogó,  
Rein de chevreuil, côtelettes de poulardes, fromage  
füstfelhőben szikrázó, égi, rossz család!

Itt áll még leejtett fejjel egy beteg, fehér gebe,  
mint ólominga, hintáz benne a végzete,  
beteg, fehér, utolsó, varas, szegény gebe.

És vak sír hangosan a kormos kerítés alatt,  
és hadonász, az égbe néz, térdel és így marad,  
és vigasztalan minden és mind vigasztalanabb.